

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק

אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זעוקללה"ה

גליון כ"ט

[תש"ע]

שנה כ"ו

בעידן רעוא דרעוין פרשת שמיני תשל"ה לפ"ק

בתורה"ק ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה' (ויקרא ט, ז). וברעת זקנים מבעלי התוס' דצ"ע שהרי קרבן זה לא בא אלא בשביל אהרן, וקרבן העם נאמר בסמוך כדכתיב ועשה את קרבן העם וכפר בעדם, וא"כ למה נאמר כאן ובעד העם וכו' עיי"ש. ובמסורה ג' וכפר, הכא, ואידך וכפר (על העם) [עליהם] גבי קטורת (במדבר יז, יא), וכפר על חטאתינו (תהלים עט, ט) – וצ"ב.

נקדים לפרש תפלתו של משה רבינו ע"ה (שמות לב, לא) **אנא חטא העם הזה חטאה גדולה וגו'** ועתה אם תשא חטאתם וגו', ועמדו בזה דתחת שילמד עליהם זכות וטצדקי – שבודאי היה לו למרע"ה אדון הנביאים הרבה דרכים ואמתלאות לתרץ מעשיהם – הוא אומר שחטאו חטאה גדולה, ואם אמנם חטאו חטאה גדולה איך הוא בא לבקש על נשיאת חטאתם.

ונראה דהנה כתיב (ויקרא ד, ג) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם, ופירשו בזה שאם הנשיא חוטא נגרם מכך אשמת העם, וע"ד שאמרו (יומא פו.) היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא אי שקילנא בשרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר וכו', ר' יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין וכו' עיי"ש, דמי שקורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו באמונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה וכו', ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מוכוערין דרכיו (שם), ואם הנשיא יחטא היינו חטא בשגגה אחרים לומדים היתר ממעשיו ועושים במוזד ונגרם על ידו לאשמת העם, ונמצא שם שמים מתחלל על ידו ח"ו.

זה שאמרו (אבות פ"ד) ששגגת תלמיד עולה זדון, דכאשר בני אדם רואים שת"ח עובר עבירה נעשה להם הדבר כהיתר, והם כבר עושים בזדון, וכל נשיא או תלמיד חכם ובן תורה שחוטא הריהו כגדר חוטא ומחטיא את הרבים, ועליו להרבות בזהירות ושמירה יתירה אפילו מן השוגג כדי שלא ייגרם חילול השם על ידו, ולנכון אמרו (אבות פ"א) אהב את המלאכה ושנא את הרבנות שהרבנות מקברת את בעליה, דאחריות קשה וגורלית תלויה על צוארו של המתנהג ברבנות, שאם באיזה פעם מחמת חולי או שכחה בוטל קצת מלימודו יתכן ובאותו רגע רואה אותו אחד ולומד ממעשיו, נמצא שהביטול תורה של הלה כמשך כל ימי חייו תלויה בקולרו, והריהו ג"כ כגדר מ"ש (שבת קמט:) כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה, וכמעט שאי אפשר לצאת ידי חובתו כלפי שמים בדבר הזה, שהרי ברנע אחת של התרשלות ואי זהירות יכול להיות בנוקבא דתהומא רבא, וזה איום ונורא, אוי לנו מה נענה ליום הדין.

בזה יובן אורו"ל (ביבמות סה:) כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע, דהנה הפוסקים האריכו טובא בענין מתי יש להוכיח ומתי אמרינן מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין (עי' שו"ע אור"ח סי' תר"ח סעיף ב' ובנו"כ שם, והארכתי בזה הרבה (עי' שו"ת דברי יציב יו"ד סימן ריו, ח)). ועכ"פ אם מוכיח את חבירו והלה אינו שומע לו וממשיך במעשיו הרעים הרי הוא נענש ביותר מכיון שעתה הוא מותרה ועומד, ומי גרם לו להגדיל את עונשו אדם זה שהוכיח אותו שעי"ז נהיה מזיד במעשיו, ונמצא שהמוכיח הוא כגדר כל שחבירו נענש על ידו וכו', ועל כן אם לא ברור לו שהלה ישמע לדבריו מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע. וזה כוונת הכתוב (ויקרא

יפ, יז) הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא כלומר שלא יהא לך חטא בשבילו כשלא ישמע לדברי תוכחתך וימשיך לעשות כמזיד.

זקה"ק בעל ייטב לב זי"ע אמר בשם זקה"ק בעל ישמח משה זי"ע שאסור לאדם לדרוש אלא אם כן בכוחו להכניס את כל השומעים לעולם התשובה, וסיפר עליו שפעם עמד ודרש כשעתיים בקול חוצב להבות אש כדרכו בקדש עד שכל הנוכחים געו בבכייה ונפלו על הארץ והטיחו ראשם בכותל (ושמתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע שכך היה גם אצל קה"ק בעל ייטב לב זי"ע), וכשסיים את הדרשה וירד מהבימה עמד ואמר רואה אני שנמצאים כאן שני יהודים שעדיין לא שבו, וחזור ועלה ודרש עוד שעה – וכנראה הכיר אז שגם הם נתעוררו כבר. והענין בזה כנ"ל שאם אחד דורש ואין דבריו נשמעים הרי יוצא מכשול על ידו. והרבה מתלמידי הבעש"ט מיעטו באמירת דברי תורה, כי בענוות קדשם היו יראים שהשומעים לא יחזרו בתשובה שלימה כדבעי, וייענשו על זה ששמעו.

*

כד הוינא מליא פנה אלי פעם כ"ק אאמו"ר זי"ע ואמר לי בענוות קדשו: אני מאוד מתקנא בך, הנה אתה לא הכרת את זקה"ק מצאנו ממילא איך יודע מה זה להיות יהודי, ואיך שתהיה יהא טוב, אבל אני שהכרתי את זקה"ק ועל אף כן איני מתנהג כראוי אוי יפליגו במכותי, ובאמרו בכה בדמעות שלישי מאין הפוגות, ושוב חזר ואמר: אבל כשיכו אותי אשאל למה מגיע לי עונש כזה ויאמרו לי בשביל שהכרת את הרה"ק מצאנו, אומר שכדאי לקבל המכות האלו כדי להכיר אותך, עכ"ל. ועכ"פ מבואר מזה דמי שהיה אצל צדיק ולמרות כן אינו מתנהג כשורה גדול עונשו פי כמה, וע"ד וסביבו נשערה מאוד (ע"י יבמות קכא:) נגרם מזה גם פגם להצדיק על שלא הצליח להכניס בו כח התשובה יראת השם וחבירו נענש על ידו.

לזה תלמיד שגלה מגלן רבו עמו וכו' מכאן שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון (מכות י). דאלולי שלמד תורה אצלו לא היה נסבב לו שיהרוג נפש בשגגה, אלא לפי שלמד תורה ולמרות כן לא התנהג כראוי לכן האלקים אנה לידו שיהרוג את הנפש ויתחייב גלות, ומכיון שענין זה נגרם לו ע"י רבו שלמדו תורה גם הרב צריך כפרה וגלות על זה שחבירו נענש על ידו. ואנשים אינם מעלים על דעתם עד היכן הדברים מגיעים איך שבשמים מחשבים ומדקדקים על כל דבר ועל כל תנועה, ומה נענה ליום הדין.

ממעם זה היה ר"ג מכריז ואומר כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש (ברכות כה), שאם יכנס יגרום רעה הן לנפשו והן לר"ג, דכשיבא לעולם האמת יפליגו בעונשו וכל שערי גיהנם ושאלו תחתיה לא יספיקו לו מכיון שראה תנאים קדושים ונשאר עומד ברשעו, וגם לר"ג יהא בושה ופגם כשיגידו לו שנשמת יהודי נמצאת בשאלו תחתיה בגלל שהיה בבית מדרשו. ובוזה י"ל דבר יקר במ"ש שם דכשהעבירו את ר"ג מנשיאותו אתוספו כמה ספסלי בני מדרשא הוה קא חלשא דעתיה דר"ג אמר דלמא ח"ו מנעתי תורה מישראל אחזו ליה בחלמיה חצבי חיורי דמליין קממא ולא היא ההיא ליתובי דעתיה הוא דאחזי ליה עכ"ל הגמרא. ותמוה מאוד וכי ח"ו הראו לו לר"ג דבר שקר, אלא דהך קיטמא רומז לבחי' ואנכי עפר ואפר, והראו לו בזה ב' דברים, הא' שבאמת לא הכניס ראב"ע אלא לתלמידים צדיקים קדושים וטהורים שמימיהם לא מעמו מעם חטא והם מתנהגים בענוה ושפלות, הב' דקמי שמיא גליא שר"ג עצמו אחז במדרגת הענוה ואשר על כן חשב בדעתו שאין בכחו ללמדם ולהעלותם למדרגת צדיק גמור, ולפיכך לא יהא לך חלישות הדעת על שמנעת תורה מישראל מכיון שעשית זאת מתוך כוונה רצויה בלתי לה' לברו.

*

בדרך זה התנהג בעל ההילולא זקה"ק בעל דברי חיים זי"ע, וכמו שסיפרתי כבר בארוכה איך שעמד פעם באמצע התפלה והוציא מביהמ"ד עגלון אחד שעמד שם לפי שלא קיבל שום התעוררות, כי לא טוב לצדיק אם בן אדם כזה עומד אצלו. וכן היה קפידה גדולה אצל כל הצדיקים מתלמידי הבעש"ט הקדושים שלא ימצא אדם שאינו הגון בתוך "שטיבעל" חסיד, וזכרני מימי ילדותי איך שהוציאו מביהמ"ד בחר אחד על שלבש "פרוכת'ל" (התיכת משי שחור תחת הצארוק, שהיה לבוש המתהדרים באותם הימים), ואם רק מצאו באחד איזה שמצה דשמצה של קלות גירשו

אותו מביהמ"ד והזהירו בו שלא יהיו להיכנס. וכהיום לדאבונינו בעקבתא דמשיחא שיבשו את דרך החסידות להכניס כופרים ומשומדים כדי לזכות את הרבים, ושבתא כיון דעל על, והולכים ומתדרדרים בדרך משובש הלז, ומחפשים תמיד להכניס פסולת וחמץ.

הכתוב אומר (שמות יב, טו) **שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם וגו', ויל"ב** אומרו אך ביום הראשון (ועי' פסחים ה.). ויל"ב עד"ש (מכילתא הובא ברש"י שמות יב, יז) א"ת מצות אלא מצוות, וידוע שמצוה לשון צוותא ודביקות בכוכ"ע, הרי שמצה מורה על קדושה ודביקות, ואילו חמץ מורה על טומאה סמ"א ועבירות ומי שלבו נחמץ וע"ד (ברכות יז.) שאור שבעסה מעכב. ואמר **שבעת ימים מצות תאכלו להתדבק בקדושה**, אך תנאי גדול ועקרונות לכך היא אשר ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, כלומר לא יהא בביתך שום רשע וטומאה, אלא אין פרץ ואין יוצאת ואין צוהה ברחובותינו שלא יהא לנו בן או תלמיד שמקדיח תבשילו לרבים (שם בע"ב), דכל השונה לתלמיד שאינו הגון כאילו זורק אבן למרקילום (חולין קלג.), כיון שעושה מהתורה קדרום לחפור בה ועטרה להתגדל בה ומרבה גבולו בתלמידים כדי לעשות לו יד ושם בארץ. וכן הוזהרנו (שמות לד, כה) לא תשחט על חמץ דם זבחי, ורצ"ל שלא תביא קרבן להשי"ת בעוד שהטומאה מצויה בביתך ואין ביתך ריק מעבירות, וכעין מה דקיי"ל (תענית טז: ובש"ע או"ח סי' נ"ג סעיף ד') שלא להוריד לפני התיבה אלא מי שביתו ריקם מעבירה. ודלא כמו בפסח שני קרבן של הטמאים שחמץ ומצה עמו בבית, ורומז לקליפת נוגה שעובד ליצרו וליוצרו, ומוחוצל"ה מזו"ר אמר בלשון צחות: אהין און אהער איז א שתי וערב.

אין רצוני לומר לאחרים שיש להם דרכים והשקפות משלהם ואיני אחראי על מעשיהם, אני רק אומר את דרך אבותי הקדושים: בכל ה"שמיבלעך" של חסידים צאנו ישבו רק לומדי תורה, והאברכים והבחורים דשם היו לשם דבר. בצאנו עיר קלויז שבעיר טורנא ישבו מאות בחורי חמד ועסקו בתורה, והיה שם תקנה שלא להתפלל בימות החול לפני שעה תשע ומחצה, וזכורני כשעברתי שם בדרכי לצאנו ביום ההילולא והייתי אין לדרכי וביקשו ממנו הנבאים להתפלל בחדר מיוחד כדי שלא לשנות את המנהג, וביום הקדוש גמרו את התפלה כשעה ומחצה אחרי הזמן (וכן היה גם אצל זק"ק בעל ישמח משה זי"ע), ומי שלא היה יכול להשלים עם זה לא מצא את מקומו שם והלך לו למקום אחר. והרבה פעמים כשנכנסו ולנו שם קלי דעת נשפעו מהסביבה ונשארו שם לעסוק בתורה ותפלה כדת לעשות.

בספר חסידים כתב בהתחלתו: זה נקרא ספר חסידים דבריו ממתקים וכולו מחמדים ונכתב ליראי ה' ולחושבי שמו כי חסיד אשר לבו חפץ באהבת בוראו וכו', אך לא לרשעים נכתב שאם יראו בו רשעים יהיו נראים כמה דברים בעיניהם דברי שטות, ואם ידברו באזניהם ילעיגו למו, ועליהם אמר שלמה בחכמתו באזני כסיל אל תדבר וכו', עיי"ש בדברי קדשו. וכן הקדוש בעל אור החיים בהקדמה לספר חפץ ה' כותב: כי כל כוונתו לעשות רצון יוצרי, לכן כל פותח ספר זה וקורא בו לא תהיה הכונה אלא בדחילו ורחימו לשם שמים וכו', אבל בלאו הכי יסלק ידו מעלי ולא ימאז תורת ה' לקנטר, נוח לו שלא נברא, כך אמרינן לניזרא סחור סחור לכרמא כרם ה' צבאות לא תקרב, כי כל עצמנו לא היתה הכוונה אלא לזכות ולא לחובה וכו', ועיי"ש. וכן כותב בהקדמת ספרו פרי תואר שמי שלומד בספרו לקנתר, אדבר להמיתו בעקישת ולחישת ונשיכת נחש ואוסר אני עליו פריי למאכלו ותארו לעיניו וכו', עיי"ש.

*

ידוע מהחתם סופר זי"ע שקרא תגר על זה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, דלפני שנתחדש המלאכת הדפוס עלתה העתקת ספרים בקושי וביוקר, וממילא לא חיברו רק גאוני ארץ וכן לא רכשו את הספרים אלא אלו שנפשמם חשקה באמת ללמוד תורה, לא כן עתה שכל אחד נעשה מחוברי חבר וכל אחד יש לו ארגז מלא ספרים. הוא מתפאר שיש לו בית מלא ספרים ואינו מתבונן בעצמו מתי הוא לומד בהם ואיזה מדות טובות למד מהם – הגרעק"א היה לו אוצר של אלפי ספרים ולא שם שום ספר בארגזו עד שלא למד את כולו מראשו לסופו, ובכל לילה לפני שהלך לישון היה ניגש לכל ארגז ובקול בכי ביקש מחילה וסליחה מהספרים הקדושים על שלא

הספיק ללמוד בהם באותו היום – ומה יענה זה שיש לו ש"ס מפואר ואף פעם לא למד בה. וידוע מהפרי מגדים שאין להורות הוראה בלתי עיון בספרים כי רבותינו הן הן הספרים אשר נתפשמו בקרב ישראל (ועי' פת"ש יו"ד סי' רמ"ב ס"ק ג'), ויתבונן האדם כמה עזות וחוצפה יש בזה שהספרים – רבותיו עומדים עליו והוא עושה מעשים רעים, וכי לא היה יותר טוב אם לא היה לו יותר מסיפור קטן, והלא מוטב שיהיו שונגים ואל מוידן.

בעוה"ר עולם הפוך ראיתי, כל רשע למינהו מדפים חיבורים שמלאים דברי בורות ועם הארצות ומתקבלים בחביבות אצל ההמון, והיום נחשב לצדיק זה שמלפנים היו נחשב לאיש בליעל, ומה שמלפנים היו מוסרים נפשם עליה נחשב היום כעבירה ואוסרים לעשותה, ועל דור כזה נאמר (ירמיה כב, י) אל תבכו למת ואל תגדו לו וגו' כי לא ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו, כלומר שאין ברצונו לשוב עוד ולראות את ארץ מולדתו ושמה הוא שנפטר מן העולם הטמא והמגושם הלז, ועל החיים נאמר (תהלים קיח, יח) יסור יסרני י' בזה אשר ולמות לא נתנני, פתחו לי שערי צדק – וגלוי וידוע בשמים שהיא – אבא במ אודה י'. ושבח אני את המתים אשר כבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה (קהלת ד, ב) בשאל תחתייה שכוזו. ובפרט אחר החורבן הנורא שעבר עלינו אשר ידו פרש צר וכרת מסלתה ומשמנה של היהדות החרדית.

*

מה נהדר היה המחזה ביום ההילולא כאשר נתאספו בצאנו למעלה מעשרים אלף אנשים ובתוכם הרבה תלמידי חכמים חסידים ואנשי מעשה מכל רחבי מדינות אונגאריין ופולין, וכהיום בעוה"ר לא נמצא יהודי בכל אותם העיירות.

זקה"ק מגארליין זי"ע היה נופל בהתעלפות כשהגיעה איזה שמועה לא טובה, וכ"ק אאמו"ר זי"ע אמר בשעתו על מאורעות מלחמת העולם הראשונה – שהצרות אז לא היו חלק אחד מני מאה ממה שהיה במלחמה השניה – שאכזריות גדולה ירדה לעולם שיכולים לסבול ולחיות במצב שכזה. ברור שבדורינו זה לא היו צדיקים הללו יכולים להחזיק מעמד מגודל הצער על צרות הדור ברוחניות ובגשמיות, ושהצוררים ימש"ו הרגו ומכחו בכל מיני מיתות משונות, וגם הנותרים לפליטה בארה"ק הנם שרויים בפחד בבוקר אומרים מי יתן ערב ובערב אומרים מי יתן בוקר, ומוקפים מכל עבר ע"י רוצחים ורשעים שעומדים עליהם להכחידם מגוי, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר שהכופרים והמינים מהערב רב רוצים לעקור מבני ישראל היראת שמים שעוד נשאר בקרבם, ופנינו לימין ואין עוזר ולשמאל ואין סומך, ואין שואל ואין דורש ואין מבקש כי מה יודעים ומה יכולים כבר לעשות נשמות שבורות כמונו.

בריש"י (יבמות כב.) מביא מתשובות הגאונים דיום שמת בו אדם גדול קובעים אותו לכבודו ומדי שנה שנה כשמיניע אותו היום מתקבצים תלמידי חכמים וכו' ולהשיב ישיבה שם עיי"ש, וכהיום מתאספים רק לסעודה וריקודים, ובעוה"ר לשמחה מה זו עושה כשנוכרים איך שהיה נראה בדור העבר ואיך שכעת העולם הרב ושמשם ולא נשאר כמעט זכר מגזעו הקדוש של אותו צדיק ומבניו הקדושים שכולם היו גאוני ארץ, וכ"ק אאמו"ר זי"ע שמע פעם מפי קדשו: הבנים שלי הם שבע "שפיגלעך" של העולם, וכלל בזה גם את בניו הצעירים הגאוה"ק מוה"ר שלום אליעזר ומוה"ר ישעי' זי"ע, ומי שהכיר אותם היטב יודע שהיו ת"ח וגדולי עולם, וכן הדור הראשון מנכדיו הקדושים כולם היו גאונים וקדושים שלא מעמו מעם חמא, והחסידים הישישים מתלמידיו של אותו זקן שלא שינו בכמלא נימא מדרכו הקדוש, ולא אתיימר לומר שהכרתי אותם אבל זכיתי לראותם כשהסתופפו בצל כ"ק אאמו"ר זי"ע, והיו גדולי ישראל ות"ח מובהקים, וישבו כל היום בביהמ"ד מעוטפים במלית ותפילין, ועשו לעצמם סיגופים וגלגולי שלג, והיו דבוקים ברבם בפחד ואמונת צדיקים, ושמרו את הדיבור, והתפללו בדביקות עילאה, ולאבוננו עלה הכורת ונתהפך העולם כשולי קדרה וכמעט שלא נשאר זכר מכל זה. ועד כדי כך הגיעו הדברים שאחד בא לפני והציע לי לעשות איזה דבר מיוחד לסמל את יום היא"צ המאה! הכי זוהי חסידות צאנו?! תחת שישתדלו להעמיד מאה תלמידים שיעמדו לבחינה על כל הש"ס גפ"ת עם הדברי חיים בעל פה הנם רוצים לסמל את שנה המאה כמעשה הגויים רח"ל.

ברם זאת נחמתינו בעניינו שהגענו כבר לירידה שאין אחריה עוד, בגדר נפלה לא תוסיף שאי אפשר להוסיף ולנפול עוד, ומה סימן כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות, וכדברי הרה"ק מקאמארנא זי"ע. ובה מובן לי מה שידוע על הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע שלא היה אומר הרחמן הוא זכנו וכו' בברהמ"ז, וכששאלו אותו למעם הדבר השיב שידוע הוא שנשמתו אינה מדורו של משיח ובתפלה חייב לומר מתקנת חכמים משא"כ בברהמ"ז שתפלה זו אינה אלא רשות ולכן הוא נמנע מלאומרה עכ"ד"ק, ולדעתי ברור שאלמלי ניתנה לו הברירה לחיות עד עכשיו ולהיות מדורו של משיח שלא היה רוצה, כי בגודל קדושתו – שוקה"ק מצאנו זי"ע התבטא פעם עליו שהוא יושב בשמים – לא היה יכול להתקיים בעולם שכוה, ולפני מי היה אומר את דרשותיו העמוקים שנדפסו בליקוטי מהרי"א. ולדור הזה נשלחו רק נשמות הנדרחות המגושמות באכזריות, שיהיו בין אומות העולם והערב רב רוצחים ורשעים ויעברו מדורי הגיהנם בחיים חיותם, ולכן לא ביקש הרחמן הוא זכנו לימות המשיח.

מצינו במדרש משל למלך שהלך למדינת הים וכשאמרו למטרונה עזובך בעלך היתה מסתכלת בכתובה שכתב לה ויודעת שיחזור אליה כך לעת"ל ישאל הקב"ה לכנסת ישראל איך החזיקו מעמד בגלות ויאמרו שדברי הנביאים ניחמו אותם, והיינו שבכל עת שצרות מתגברות וסכנות רוחפות עלינו ותוה"ק מושלת זאת נחמתינו שלא יתארך עוד הרבה. ובגלל הדבר הזה לא היה אפשר ליתן את החבלי משיח בדורות הקודמים, כי לא היו יכולים להחזיק מעמד, וזה מעין חבלי לידה שהאם צועקת וכמעט שלא כלו כוחותיה היא ממליטה ילד שמרענן אותה וצערנה נהפך לשמחה.

*

יש לבאר זה הענין שהלל היה כורך מצה ומרור ואוכל ביחד לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו, ובהקדם לפרש מה שנקט לשון רבים ומרורים, ונראה דבזה"ק וימררו את חייהם דא פולחנא נוכראה, וע"ד (ירמיה ב, יג) כי רע ומר עזבך ה' אלוקיך, שנוסף למה שמררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים עוד גרמו להם שמד וחורבן ברוחניות, וע"ז מורה מרורים לשון רבים היינו מרירות ברוחניות ומרירות בגשמיות. ואז במצרים חשב הקב"ה את הקץ ויגל על ההרים וקפץ על הגבעות וה' הכה כל בכור בארץ מצרים, וליל זה משומר ובא על העתיד, וכפי שמבואר גם בפיוט (מעריבת ליל שביעי ואחרון של פסח) שמשושה פסח מצרים ופסח לעתיד, והיינו שגם אז ילקו בכפלים כי הרשעים יתגברו על אותם מעט שרידי חרב לכלותם, וכמעט שתשתכח תורה מישראל, ואז ירחם השי"ת ויחיש עת קץ וכאמרו (ישעי"ה, כב) אני ה' בעתה אחישנה, (והיום עלה בדעתי רעיון שבפסוק זה יש לראות בבירור את שנת הגאולה), וכפי שרואים בימינו שמה שמלפנים התחולל במשך כמה שנים נעשה היום תוך רגעים ספורות, שדוחקים וממהרים עד שיגיע רגע האחרון ואז יהא אחישנה ויהיה זמן הגאולה והקץ. ורמז הלל שיש לך סימן טוב על עת הישועה, כשיגיע למצב של ומרורים תדע נאמנה כי אכן סר מר המות וכבר הגיע הזמן של מצות וכימי צאתנו מארץ מצרים אראנו נפלאות.

בדרך זה י"ל מעם למצות יחץ ששוכרים את המצה ומצניעים חציה לאפיקומן, וגם למה שנחנו שהילדים גונבים את האפיקומן, והגם שפקפקו אם יש על זה מקור אבל כך נהגו אצל בני ישראל, ובכל מה שיהודים עושים יש איזה ענין דמנהג ישראל תורה היא. אלא שהאפיקומן היא זכר לקרבן פסח ולכן נאכל בסוף הסעודה זכר לפסח שנאכל על השובע, וידוע מזקה"ק בעל ההילולא זי"ע שהיה מעביר את מצת האפיקומן מיד ליד ונפח עליה כמו שאוכל בשר הם ואמר שאליהו מביא לצדיקים קרבן פסח, והדברים עתיקין. ומתכוונים להראות סימנא מילתא מתי כבר נזכה כולנו יחד לאכול מן הפסחים בירושלים הבנויה, ולזה שוכרים את המצה, דמצה מורה על מצוות וכנ"ל, ורמזים בזה על המצוות שלנו שהם שכורות וללא כל ערך, והגנו ככלי מלא בושה ורוחנינו נשברה לא בגלל החטאים אלא על המצוות והחסידות שלנו, יודע אני בעצמי איך שנראה מצות הנחת תפילין שלי בהיסח הדעת וקלות ראש שהרי אני יודע הגדר של קלות ראש, ואיך שאכלתי מצה בפסח, ואיך שנראה התורה ותפלה שלי, יודע אני שבמשך כל ימי חיי לא עשיתי אף מצוה אחת אלא הייתי מחקה אחר מעשי המצוות ללא אהבה וללא יראה, ואותה מקצת מצה-מצוה שכורה שנשארה היא ג"כ מכוסה ומוצנע.

בן הרמזו בזה על הצרות בנשמויות שכל מי שיש לו קצת יהדות הוא ללעג ולקלס אצל הגויים והערב רב, משנאידך נשאו ראש שהרשעים מהערב רב עומדים ממעל ומנהיגים את העולם, והיהודים המאמינים באמת בכל לבבם ובכל נפשם הם שבורים ורצוצים וחולים, רואים את החוצפה של הטומאה והסט"א מחד גיסא והשפלות של שומרי תורה מאידך גיסא, איך שהם מושלכים ועזובים בקרן חשיכה בכיסוי ובהצנע וכמעט שאין להם לחם צר, וגם אותה פרוסה המוצנעת נגנבה ונשדדה כי באו בה פריצים וחללוה, שאם עוד יש יהודי שמתאמץ בכל כוחו ללמוד ולהתפלל ולקיים לפחות מצוה אחת ולירא קצת מהשי"ת ולא להירתע מהלעג והקלס של הרשעים – גם מצוה זאת גונבים ממנו עומדים נגדו בכל מיני מניעות, ומתעים אותו בפיתויים שונים שאין זה מצוה אלא עבירה, והוא בתומו אינו יודע אל מי לשמוע כיון דהכא רבי קרו ליה והתם רבי קרו ליה, ואז כשתגיע למצב שכזה יהא מן המצר קראתי 'י ענני במרחב 'י ויקיים המבוקש שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישגם וגו', ויגיע הזמן של "צפון" לאכול את האפיקומן – קרבן פסח אשר יגיע דמה על קיר מזבחך לרצון. ונרמזו עוד בזה שבכל הזמן האפיקומן מכוסה, כי זמן הקץ סתום ונעלם וברגע האחרונה קודם האכילה מוציאים אותה, רמז שבשנה האחרונה כבר מותר לגלות, והבן.

*

בדרך זה י"ל מעם למה שנוהגים לאכול מצה שרויה באחרון של פסח, ויש שמקילים עוד בכמה דברים כגון פירות יבשים וכדו', וטעמא בעי שהלא חמורים דברי סופרים יותר מדברי תורה וקיי"ל (פסחים נב.) דמגדין על שני ימים טובים של גלויות, אלא דישאל קדושים ציפו לישועה בתשרי, וכאשר נכזבה תוחלתם היו מצפים שבניסן עתידין להגאל, וכשראו שביו"ט ראשון של חג לא בא משיח ציפו עדיין שיבא בשביעי של פסח, ואחרי שכבר עברו כל ימי החג ועדיין לא בא נשבר לבם כחרס, רבש"ע כלו עיני מיחל לאלקי הלא אין החומר שלנו מורכב מברזל ונחושת שנוכל לעצור כח לסבול כל כך.

ויסדו אבותינו הקדושים לאכול אז מצה שרויה, ולהורות נתן שכל זמן שתראה שיהודים מהדרים מהדרים ומחמירים במצוות, מפחדים מאיסור חמץ, נמנעים מאכילת מצה ואף מבטלים סעודות יו"ט מחמת חשש חימוץ – עדיין לא הגיע עת קץ, אבל כשתראה שמרכים בקולות והיתירים ומקילים ראשם להתיר איסורי כריתות ועריות ועיקרי תורה, אז תדע שהגאולה קרובה לבא, ולא תדאג ולא תפחד אלא תבטח בה' כי קרובה ישועתנו לבא, וזה כעין מ"ש שבט"ב אחרי חצות שוחטים ומכינים סעודת הערב להורות שמתחזקים ומצפים לישועה, וכמו כן מקילין באחרון של פסח שמוזה נקבל התחזקות, דרוקא במצב של מדורים כשיהא רע ומר עובך את ה' והמצה – מצוה שבורה, אז יהא הגאולה שלימה, וחבי כמעט רגע עד יעבור זעם (ישעי' כו, כ), ובעוד חצי רגע תראו את ישועת ה'. ועל זה נאמר (דניאל יב, יב) אשרי המחכה ויגיע לימים וגו', כלומר אשרי לו לזי שיתחזק ויחכה באמונה גם באותם הימים האחרונים כשיבאו הנסיונות הכי קשות.

*

זקה"ק בעל ההילולא זי"ע אמר שאינו עושה שום דבר עד שיש לו שלש מאות מעמים לכך, ובודאי שהתנא האלקי הלל היה לו שלש מאות אלף ויותר מעמים לכל דבר – ונראה לרמז עוד כמה שהיה כורך מצה ומרור ואוכל ביחד, דהנה שמאז ותמיד היו רשעים למיניהם צדוקים ובייתוסים וכו', מכל מקום לא היו עומדים בשורה אחת עם צדיקים וחסידים, מצד אחד היו צדיקים כגון בניו הקדושים של זקה"ק והרה"צ מוה"ר יאסעל טאמשאבער ועוד חסידים ואנשי מעשה שאורם מאיר במתיבתא דרקיעא, ומצד השני היו רשעים פושעים וכופרים ולא היו תחת קורת גג אחת בביהמ"ד אחד בישיבה אחד ואצל רבי אחד, והורה הלל שעוד יבא זמן שיהא על מצות ומדורים יאכלוהו, מצות – מצווה מלשון צוותא ודביקות וכנ"ל ורומז לצדיקים הדבקים בה"א חיים כולכם היום, ומדורים ורמז לרשעים עוזבי ה', והם יהיו נכרכים באגודה אחת, שהרשע עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס ולישב עמו בשולחן אחד, (ושמעתיה בזה מ"ק אממו"ר מה ששמע מוקה"ק זי"ע אך שיהיה פני הדור בעקבתא דמשיחא, ואין רצוני לפרסם את הדברים ברבים, וד"ל) אז תדע נאמנה שלא יתכן שיתארך עוד הרבה זמן, ותחכה לביאת המשיח.

*

נשוב לעניינינו שהרב אין לו לקבל תלמיד אלא אם כן יש בידו לעשות לו טובה ולהעלותו. ונהגו לרשום בפתקא: לרפואת הנפש ולרפואת הגוף, שהצדיק חייב לרפא את הנפש, ואם הוא יכול לעשות לו טובה לנשמתו לרחוץ רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו להביאו לידי תשובה ולקרבו לבוכ"ע ממילא יעזרהו השי"ת ברפואת הגוף, וע"ד (ישעי' ג, י) ושב ורפא לו, ובאם לאו ח"ו אז עוד גורם לו קלקול רח"ל, ויוצא מזה פגם גם להצדיק כיון שחבירו נכשל ונענש על ידו.

זה דבר הכתוב ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח וגו' וכפר בעדך ובעד העם, ורצ"ל שאתה הנך זקוק לכפרה מיוחדת על חטאת העם כיון שלא הכנסת אותם לעולם התשובה, ואם היה רק יהודי אחד שלא נתעורר לתשובה בראותו את עבודת הקודש שלך הרי אתה צריך כפרה, ואחר כך ועשה את קרבן העם לכפר בשבילם.

היוצא מזה דמי שיש בידו להציל את חבירו מן החטא ולא עשה כן, הריהו טעון כפרה על חטאת חבירו. ויש להוסיף בדרך אפשר, דהנה מצינו (ברכות לב. וברש"י שם) שאומר הקב"ה ואשר הרעותי אני גרמתי להם שבראתי יצר הרע, ובהיות כן אם נקבל עונש על כך יוצא ח"ו שהקב"ה כביכול חייב כפרה מכיון שיכול לחשוך אותנו מחטוא לו, ולזה אנו מפילים תחנתינו לפניו ית"ש הלא אתה כל יכול אנא כופ את יצרנו להשתעבד לך, כי גלוי וידוע לפניך שחרם נשבר כמוני אינו יכול לשוב אליך בדור חושך שכוה, גלוי וידוע לפניך שרצונינו לעשות רצונך ומו מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות, יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם (שם ז.ו.).

*

איתא (תבא"ז פרק י"ט) שלעתיד נוטל הקב"ה עונותיהן של ישראל ונותן אותן על עמלק הרשע שבא מעשו וכו' באותה שעה אמר עמלק לפני הקב"ה רבש"ע וכי מה כחי שנתת עלי את כל עונות יעקב באותה שעה נוטל הקב"ה כל עונות יעקב ונותן אותם על בגדיו וכו' עיי"ש, והיינו שכביכול יאמר אני גרמתי להם שבראתי יצה"ר.

ואפשר לפרש בזה אורז"ל (הולין ט:) מה נשתנה שעיר של ראש חודש שנאמר בו לה' אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח, ובהקדם מה שמצינו בחטאות נעורים שכינה אותם הכתוב (דברים טו, יא) מקרה לילה, וברש"י דבר הכתוב בהווה, שביום בעל מלאכה טרוד בעסקו אבל בלילה כשהוא לבדו לחדרו יצה"ר מתגבר עליו ואז היא עיקר זמן המכשול, שאם אינו מקיים בעצמו מ"ש הרמב"ם (פ"ג מהל' תלמוד תורה הי"ג) אין עיקר רנה של תורה אלא בלילה אז וקרהו אסון והוא עורך לילות חשיכות וממאות, וכמ"ש (ברכות יד.) כל המשיבי עצמו בדברי תורה ולן אינו נפקד רע, ומכלל הן אתה שומע לאו שאם אינו משיבי עצמו בדברי תורה הוא נכשל וכל מה שעשה ביום נבלע ונאבד בלילה, שאז הכפירים שואגים למרחק (תהלים קד, כא) שיש רפ"ח ניצוצות והם רוצים לעשות מר"ף כנודע.

ברם הלא הבוכ"ע ברא את הלילה, ולא איברי לילה אלא לשינתא, (עירובין סה.), ואלולי זאת היינו נשמרים מהרבה עבירות, ואם נקבל עונש היה הקב"ה כביכול בגדר כל שחבירו נענש על ידו, ולזה הקב"ה נוטל על עצמו ואמר אני גרמתי להם שבראתי יצה"ר ולא עוד אלא שעשיתי גם את הלילה, ולזה הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח, והבן.

אולם יש לו להשי"ת עצה טובה וקלה, שיהא מלך מוחל וסולח לעונות עמו בית ישראל שלא ייענשו, וממילא יהא כסאו נקי.

וזה שאמר המסורה הקדושה: **וכפר בעדך ובעד העם, וכפר על העם, ושתי כפרות הללו למה אחת על העם עצמם בעד חטאם ואחת על הכהן המכפר על שלא מנע אותם מן החטא וכנ"ל, ולזה אנו מבקשים – וכפר על**

חטאתינו, רחום וחגון אבינו שבשמים אם תמחול לנו על כל עונותינו ותאמר שלא ניענש אז לא יהא לנו שם תרעומת ולא ניוכחה בדין על שאתה גרמת לנו שבראת יצר הרע.

*

הנה ארז"ל (ר"ה יא.) בניסן עתידין להגאל, ויש לנו עוד שבוע שלימה בחודש ניסן, ובירושלמי מבואר שהגאולה היה בין פסח ראשון לשני, וכעת כל יומא זמניה, והרה"ק מקאמרנא זי"ע כותב ששנת תשל"ו הוא הזמן האחרון ומצפה שעוד לפני זה, ומכל שכן עתה שעומדים סמוך לשנת תשל"ו מקצת שנה ככולה, וצריכים רק להקדים איזה חדשים ולזה כבר לא צריכים לאחישנה גדול כל כך ואין צריכים לכך את התנאים הקדושים ואריה"ק והבעש"ט, וגלוי וידוע להשי"ת שכשל כח הסבל וכל יום וכל רגע הוא הרבה מדי.

ברור שעכשיו כבר הגיע זמן, ובסדר הדורות שנת ה"א ר"ס שר' לעמלן היה מבשר על משיח ובכל תפוצות ישראל האמינו לדבריו ושוקנו מוה"ר זעליקמאן גאנז הרס ונתן תנור המיוחד לפסח לאפות מצה בהבטחתו הגמורה שלשנה הבאה יאפה מצות בארץ הקדושה, וצדיקים אמרו שלא אמר דבר כדוי כי אכן היה או שנת פקודה אלא שנתמשך יותר – ועד שנת תשל"ו, אבל עכשיו ברור שזה כבר מוכרח להיות, ולכן כל מי שחם קצת על נפשו יעזוב את ההבלים והתאוות של כבוד וממון, דאם לא עכשיו אימתי, שאז כבר יהא מהצועקים ואינם נענים, ויהסל את עסקיו וישב בביהמ"ד כדי שבעת ביאת המשיח יהיה יושב בביהמ"ד, ואנשים אינם מבינים ענין זה שהבדל גדול יהא אז לאדם אם באותו רגע של ביאת המשיח יהיה יושב בביהמ"ד או יעסוק בליצנות וזה אמת ויציב ועוד מעט בעוה"שי"ת יווכחו לראות שאני צדק בזה, ואשרי המחכה ויגיע שישב ביותר אצל הגמרא ולא ידאוג דאגת מחר, ולא ישים לב למה שאומרים הגויים כי יקויים בהם מה שנאמר (ישעי' ה') עוצו עצה ותופר דברו ולא יקום כי עמנו א', ועלינו לעמוד ולצפות לתשועת השי"ת, ואם לא זכינו לאחישנה בפסח אולי נזכה היום בהילולא של זקה"ק, ולא יעסקו בהבלים לחפש מעוני קיץ וכדו' אלא התיצבו וראו את ישועת ה', ולא באמירה גרידא אלא בכל האיברים וגידיים וכל המחשבה שבמוחי יהיה מקושר בצפייה לישועה, והתיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום וה' ילחם לכם ואתם תחרישון.

יעזור הבוכ"ע כאשר שמענו כן עוד נחזה, שאחרי שעברנו את חבלי המשיח המרים נזכה עכ"פ לשמוע את התקיעה ראשונה, ויעזור השי"ת שיהא בשוכך לציון ברחמים שאף ברגעים האחרונים שהשי"ת עומד כבר בדרך לשוב ובשער להיכנס יהא ברחמים ולא במדת הדין ח"ו אלא ברחמים וחסדים, ויראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת, ולא שברגע האחרונה תתגבר הסט"א ללבוש נקם, ויעזור השי"ת שלא ירעו ולא ישחיתו בהר קדשי שלא יעשו שום רעה לשום יהודי אשר בשם ישראל יכונה כדי שלא יהא חילול השם בכל מקום ואופן שהוא, ולכל הפחות עד שיבא מלך המשיח וישב וטהר והוא כבר ינקום ולא הגויים, והשי"ת ישבור אותם ויסלק את כוחם. ויעזור השי"ת לכל זרע אברהם יצחק ויעקב אשר בשם ישראל יכונה ברוחניות ובגשמיות בכלליות ובפרטיות בבני חיי ומוזני ריחי, ונזכה להקריב קרבן פסח שני במועדו ובזמנו וכהלכתו, וניגאל גאולת עולם בב"א.

תוכן הענינים :

- בן תורה שחוטא הריהו בגדר חוטא ומחטיא את הרבים.
- מי שמסתובב אצל צדיק ולמרות כן אינו מתנהג כשורה גדול עונשו פי כמה, ונגרם מזה גם פגם להצדיק.
- בכל השטיבלעך של חסידי צאנו מי שלא יכול להשלים עם תקנות הקהלה לא מצא את מקומו שם.
- לא כדורות הראשונים דורות האחרונים, בדורות הראשונים חברו ספרים רק גאוני ארץ, ובעוה"ר דורות האחרונים כל רשע למינהו מדפיס חיבורים.
- בעוה"ר כהיום מתאספים ביומא דהילולא רק לסעודה וריקודים.
- ביאור הענין שהלל היה כורך מצה ומרור ואוכל ביחד לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו. טעם למצות יחך ומנהג ישראל תורה שהילדים גונבים האפיקומן.
- לעתיד הקב"ה נוטל העבירות של ישראל על עצמו.

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר אברהם צבי וויעדער הי"ו
לרגל שמחת אירוסים בתו עב"ג הבה"ח המו"מ בתויר"ש
כמר אברהם יקותיאל פישמאן ני"ו - למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר מרדכי הכהן שטראססער הי"ו
לרגל שמחת תגלחת בנו שרגא פייוויל ני"ו
למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר יוסף שלמה פרערויא הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבת חנה מלכה שתחי'
למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר יצחק מנחם זאב מוטצען הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבן שלום פנחס ני"ו
למז"ט ובשטו"מ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז

718.431.1055